

'DE RECHTVAARDIGEN'

AMSTERDAMMER JAPIN IN ISRAEL GEHULDIGD

Rechercheur in het verzet

AMSTERDAM, donderdag. — „Die verbondenheid met joden heb ik van m'n vader. Die was orthodox gereformeerd en het woord jood alleen al was hem heilig. Zoiets uit je kinderjaren laat je nu eenmaal niet meer los.”

door SAM HAMBURGER

Dat zegt Anton Japin uit Apeldoorn, een Amsterdamse rechercheur in ruste. Hij hield zich tijdens de bezettingsjaren in het hol van de leeuw bezig met belangrijk verzetswerk en vrijdag wordt hij daarvoor door het officiële oorlogsdocumentatie-instituut Jad Wasjeim in Jeruzalem gehuldigd. Er wordt een boom op zijn naam geplant in de erelaaan op de „Berg der herinnering”.

In het comfortabele Shelom hotel in Jeruzalem vertelde Japin ons één dezer dagen tussen z'n rondtoer door wat over zijn werk in die ervaar-

ende jaren. Toen hij in '33 naar een baan als agent bij de Amsterdamse politie solliciteerde — hij woonde toen in Almelo — waren er 5000 gegach-

den voor zeventig vacatures. Het was immers crisistijd. Japin was een van de gelukkigsten en belandde bij het bureau Raampoort. Zeven jaar later ging hij als leerling-rechercheur naar het hoofdbureau. Daar ontmoette hij voor het eerst zijn collega Piet Elias, die veel joodse connecties en een joodse schoonvader had en later door de Duitsers voor zijn verzetswerk zou worden terechtgesteld.

Japin: „In februari '42 riep inspecteur Posthuma ons. „Jongens, zei hij, jullie gaan werken op het Adama van Scheltemaplein. U weet wel: daar was in de Christelijke HBS het bureau gevestigd dat zich bezig hield met de vordering van inboedels. Posthuma had ons uitverkoren omdat Voordevind, de commissaris, er geen NSB'ers wilde hebben. „Druk je neus diep in dat werk daar, zei hij, en hou ons op de hoogte.” Nou, wij naar het Adama van Scheltemaplein, maar na een week of drie zei ik tegen Piet: „Ik hou ermee op.” Gaat niet lang. Kijk, ik kwam bijvoorbeeld bij een joods vrouwtje, dat pas bericht had gekregen, dat haar gedeporteerde zoon aan longontsteking was gestorven. Het was net z'n verjaardag. Dat deden die rotmoffen met opzet natuurlijk. Maar goed, Piet werkte op m'n gemoed. Hij zei, dat ik blijven moest, dat het om weerloze mensen ging, en ik liet me overhalen.”

„In die tijd hadden we iedere zaterdag, in het diepste geheim natuurlijk, een bespreking bij dr Van der Laan in de Rubensstraat. Die was om zijn jood-zijn ontslagen als directeur van het gemeentelijk marktwezen en daarna benoemd tot secretaris van de Joodse raad. Op die zaterdagse bijeenkomsten vertelden we alles wat we te weten waren gekomen, — om iets te noemen: de dagen, waarop razzia's zouden worden gehouden, de mensen, die op de deportatielijsten stonden konden dan tijdig worden gewaarschuwd. Natuurlijk bleef het daar niet bij. We haalden ook heel wat mensen uit de Euterpestraat en de Hollandse Schouwburg, zo met een lekker sigaretje voor de kefels, die moesten opletten, of met een praatje, dat hun aandacht afleidde.”

Japin heeft een enorme bewondering voor zijn college en vriend Piet Elias. „Dat was me een kerel. Die ging gewoon bekvechten met Aus der Finten”. Maar als Japin naar zijn eigen werk wordt gevraagd is hij schaars met woorden.

Wat hem indertijd vooral frappeerde was het optimisme van zoveel joden. „Het deed me altijd weer opnieuw pijn om hun angst te zien, als voor de zoveelste keer bleek, dat voor die blijmoedigheid helemaal geen grond bestond. Ik was er ziek van, toen ik van een Duitser, die het weten kon, hoorde wat het uiteindelijk lot van al die

mensen zou zijn. De man had gezegd, dat ze „allemaal kapot” zouden worden gemaakt. Maar er waren honderden joden, die meenden, dat het zo'n vaar niet zou lopen”.

Als leden van de KP hadden Japin en Elias bijzondere belangstelling voor verraders. Menigeen werd door hun toedoen ontmaskerd en geliquideerd. Zij hadden er ook de hand in, dat een „goed” meiske secretaresse van Lages werd, Thea Hogesteyn. Er waren heel wat waaghalzen in het verzet, met wie we samenwerkten. Grote achtung heeft Japin ook voor de Van der Laans, die tenslotte verraden en opgepakt werden. Hijzelf, zijn vrouw en hun oudste zoon — ook de kinderen zaten in het verzet — kwamen niet meer terug. De andere zoon woont nu in Ramat Gan in Israël.

Japin zelf is op het nippertje de dans ontsprongen. Toen de Duitsers in november '44 „door” hadden was die twee rechercheurs van het hoofdbureau in hun schuld voerden, werd Elias gearresteerd en geëxecuteerd. Japin dook onder, maar bleef verzetswerk verrichten tot de oorlog ten einde was.

Hoe kwam hij tenslotte in Israël terecht?

Bij de Van der Laans thuis kwamen Japin en Elias regelmatig in aanraking met Sam de Hond. Dat was een rasechte Amsterdamse marktkoopman in groenten en fruit, die ook aan het verzetswerk deelnam. Hij belandde tenslotte in Auschwitz, maar had het zeldzame geluk om terug te komen. De Hond introduceerde Japin bij Jad Wasjeim en toen daar op grond van de uitgebrachte rapporten besloten was hem met het gebruikelijke ceremonieel te eren als man, die met gevaar voor eigen leven dat van tientallen joden redde, boden hij en een paar vrienden hem de reis naar Israël aan.

Arend Japin

14-10-1909

Deventer

21-05-1976

Apeldoorn

Pieter Jacobus Elias

1-6-1907

Amsterdam

15-12-1944

Amsterdam

